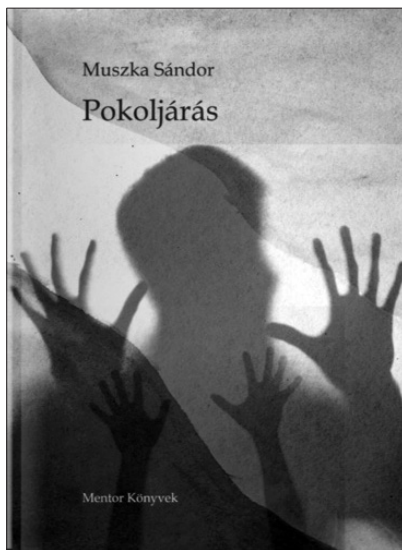

Miklóssi Szabó István
A KÖZTES LÉT PUSZTULÁSA

Jobb esetben a kiadó már a borítóval próbálja érzékeltetni könyve tartalmát, mondanivalóját. Muszka Sándor legújabb verseskötete, a *Pokoljárás*¹ esetében pontosan azt kapja az olvasó, amit a szuggesztív kép is ábrázol: utat menny és pokol között, a köztes létet, mely legalább annyira tesz bennünket emberré, mint angyalivá (szellemivé), illetve ördögivé (démonivá). Ám lehet e köztes út a *Léthé* vize is, amely ugyan feledteti a gondokat, de az örömet is, vagy a *Sztüx* folyó, melynek komor, mogorva Kháronja éppenséggel maga az Isten, vagy akár az ördög.

Költőnktől eddig vajmi messze állt a már-már metafizikai írások versbe faragása; fejét alig ütötte föl előző könyvében (*Idegen állat*²). Barátjaként elárulhatom: mindennapjait sem jellemzi ez a fajta gondolkodás, ez a már-már istenkeresés. Illetve istenkeresés csupán első pillantásra, mert Muszka Sándor nem többet és nem kevesebbet tesz új könyvében, mint magát a létet állítja bitó alá. S bár az akasztás elmarad, a heves, mégis rezignált ítélet akkor is megmarad, amikor az olvasó leteszi a könyvet – némileg megtépázott idegekkel.

Három ciklusba rendezett kötet, három köztes verssel. Mindjárt az első köztes vers nem hagy kétséget a kötet mondanivalóját (filozófiáját!)

1 Muszka Sándor: *Pokoljárás*. Marosvásárhely, 2024, Mentor Könyvek Kiadó.

2 Muszka Sándor: *Idegen állat*. Budapest, 2021, Előretolt Helyőrség Íróakadémia.

illetően: „Akár egy könyv, mit valaki elveszít, / az utcák mocskával elvegyül, / keresi sorsát.” (*Lapok*)

Nem hagy kétséget – nem is teheti –, Muszka kötetében a *dolgok* már-már predestináltak. E köbe vésett, meglehetősen szűk léttérben mozgó, önmagának éppenséggel a dinamikájával ellentmondó világ már a nagyszerű, *Szégyen*³ című verseskötetben megtalálható. Az új könyvben már világosan érzékelhető, a költő világa azért sorsszerű, mert ezt a sorsot maga az ember kovácsolja – és kovácsolta – magának, akár szerekekkel is (melyek közé elsősorban az alkohol, de a szeretet, annak hiánya, a társadalmi kiszolgáltatottság, és a legfontosabb: a környételesség tartozik). A *Pokoljárásban* már mindenki menthetetlen, annak ellenére, hogy a metafizikai, vallási erő jelen van, de mindig egyfajta erősen archaikus, szinte a gonosz arcát felöltő entitás, ami már az első ciklus, a *Messiás* első versében megjelenik: „Az ismeretlen hajnalban érkezett. / Babrált a zárral, majd átlépett a falon. / Jöjj velem, monda, új múltat adok.” (*Ismeretlen*) Füzérszerűen megírtak ezek a versek, az egyik a másiknak tényleges folytatása: „Lehunytam szemem, bántott a sötét. / Előre-hátra dobálta testem. / Sírtam, szabadítson meg.” (*Zaj*) A következő vers pedig: „A mélység szélén egyensúlyoztam, / a növekvő éjben nesztelen jött felém. / Számhoz emelte duzzadó mellét, / mézízű teje égette a torkom. // Ölébe vett, vitt, s a fekete torony / fényárban úszó trónjára ültetett. / Gyerek voltam, újszülött csecsemő, / köröttem láncon a pokol rémei. // Új múltat adok, súgta fülembé, / fiam vagy öröktől fogva.” (*Zuhanás*)

Mephistopheles tehát a megmentő, olyan entitás, melyet egyszerre éltet és imád az ember, de ő maga hozta létre. Ebben a kontextusban Isten hiánya nem teljesen magyarázható, még nietzschei módon sem (*mi öltük meg*). Megkockáztatom azt is, létezik ez az isten, netán isteni lény, mégis legalább annyira játékszere neki az ember, mint mennyire ő játékszere a teremtettjének: „Gyertek hozzám. / Boruljatok le, és fényem beragyog. / Vegyétek a testem, kongó üresség. / Igyátok a vérem, a feledés borát. // Hű szolgám, a halál majd előttem jár, / hirdetni örök dicsőségemet.” (*Messiás*)

---

3 Muszka Sándor: *Szégyen*. Budapest, 2018, Kárpát-medencei Tehetségfondó Nonprofit Kft.

Ebben az olvasatban az a borzalmas, hogy az embernek valójában nincs *menedéke*. Legyen az élet, halál, maga a sors – a megváltás elmarad. És elmaradása szükségszerű: „Kivert kutyákként szaladtunk hozzád / kilesni titkaid. / Ágyasunk voltál, anyánk, / kongó üresség. / Sok ezer erdőn, folyón át, városon / vezettél minket, nem tévesztve célt, / nyitottad szemünk a fényre. / Tanítottál, erőnk így egyre nőtt. / Láttuk a kaszás, aszkéta Istent, / éles pengéje nem fogott rajtunk. / Te légy, ki elveszít.” (*Tanítványok*) Mondhatni, hamis Messiástól hamis Messiásig terjed az ember köztes léte, és ez a lét – ahogy már említettem – ugyancsak szűk, holott tele van reménykedéssel, a jobb életbe vetett hittel; akár alkuszik is az emberfia, csak meneküljön. (De mitől, kitől? Önmagától?)

Az olvasónak eddig feltűnhetett: a költő versei feltűnően rövidek, majdnem minden szó önmagában egy-egy kép, mondhatni: maxima. A *szófogyásnak* oka van, ezek a versek így hatnak a legjobban. Saját bevallása szerint a szerző olykor napokig *bíbelődött* egy-egy strófával, verssel, amíg az elnyerte végső formáját, de azon kívül is alkalmazkodott a többi vershez ebben a szörnyű *rózsafüzérben*. Tartozunk annak elmondásával, hogy Muszka Sándor mindig is a *sokat mondunk kevés szóval* gondolat híve volt. Ennek egyik legjobb példája a *Szellem* című vers: „Undorodik a sós ízű testtől, / önmagáért szeretne élni. / Megvetően szól a hatalmasokról.” E néhány sor értelmezésével most ne foglalkozunk, elég annyi, hogy ellentmondásaival önmagát feszíti darabokra, és ingadozik hit, remény, megvetés stb. között.

De ha a szellem önmagát feszíti fel, az ember még inkább – hm – kétségbeejtő helyzetben van: „Öltünk, mert Isten erre teremtett. / S mint ablakpárkányról a könnyű fehér por, / szétszóródtunk a jeges huzatban.” (*Lég*) Ugyanez az ölésre teremtő Isten teszi, hogy: „Megjelenz nekünk setét órákon, / mellénk fekszel az agyagos földre. (*Velünk*)

Mi ez a kétségbeejtő ellentmondás? Egyik pillanatban undorodik magától a szellem, a másik pillanatban Isten rabja – és nem tehet mást. Zavarosnak tűnő filozófia lenne mindez, ha a versekből nem rajzolódna ki élesen a hiábavalóság. Az a hiábavalóság, amely már a korábbi kötetekben is megjelent, de itt már tökélyre fejlesztette a szerző. A *Szégyen* még „csak” egy olyan otthont mutatott be, ahová a menthetet-

len emberek kerültek, testközelből érintette ez a szerzőt, hiszen velük dolgozott. Az *Idegen állat* már sokrétű kapaszkodás, végigdübörög az 1989-es forradalmon, változáson, tehát nagyon is (kétségbeesett) emberi, hogy aztán a természeti elemekkel kezdjen dolgozni, végül bevonja napjaink világát is. A *Pokoljárás* már olyan párlat, ami tiszta metafizikai síkon, mellőzve az emberi történéseket, beszél a hiabavalóságról, hozzá képest – és ezt a lehető legnagyobb jóindulattal fogalmazom – az *Idegen állat* poémái olykor bizony sallangosnak tűnnek. Adja magát a kérdés: mi vezette oda a költőt, hogy ennyire lecsupaszítsa gondolatait? Talán válasz erre ez a két sor: „Új patkány rág régi mérget. / Csorog a tej, táplálja kölykeit.” (*Méreg*)

Nem lazít a *fogáson* a második, *Ember* ciklus sem. Talán emberibb, talán több benne a történet, innen a címe. Talán ez az *emberi* keserűség figurázza ki a *panta rhei* maximát, s mondja a *Vizek* versben (mindössze egyetlen sor): „Csak ami elmúlt, maradhat örök”. Mert annyi bizonyos, ez az ember nagyon is élni, sőt szeretni akar, megpihenni: „Végül aztán hazaérték mind, / kábán a hosszú, kegyetlen úttól. // Viharvert hajótok / szelíd vizekre ér. // Beléptek az elhagyott kertbe / megkívánni az érett gyümölcsöt.” (*Újra*)

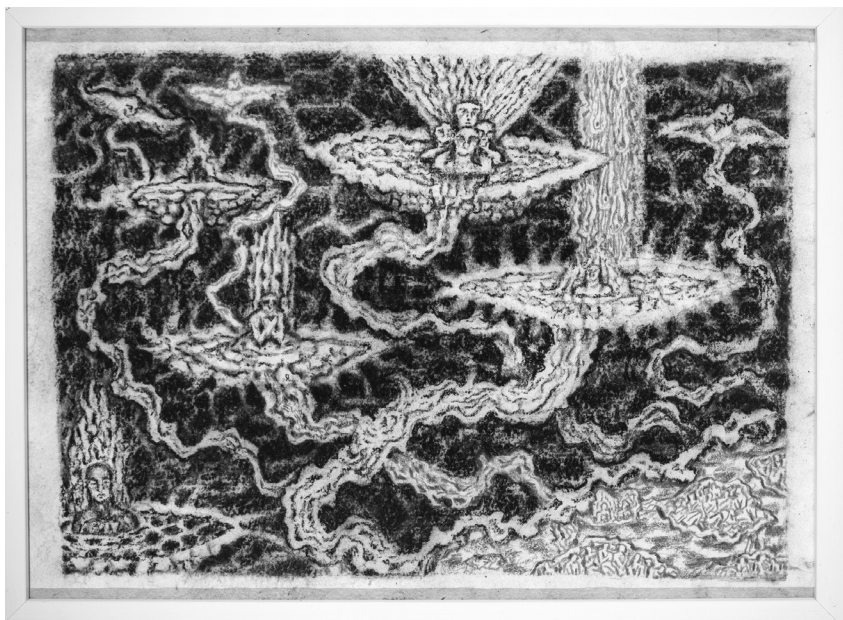
E ciklusban több az utalás egy olyan világra, amely archaikus, mégis itt van körülöttünk. Több benne a nap, a hold, a föld, a levegő (természet) említése, szimbolikus mutatása ez egy olyan létezésnek, amikor több volt a remény, a jobba vetett hit. De Isten itt is *más* szerepet kap: „Hozzá jutunk mind, / megunt játékszerek. // Nem tudja senki, / miért gyűjt kacatot.” (*A gyűjtő*)

Harmadik, egyben utolsó ciklus a *Mámor*. Egy szóval összegezve: emberközpontú. Míg az előző két ciklusban az archaikus erők, a metafizikai kérdések lényegesen többségben voltak, addig itt már maga a szerelem is megjelenik, sajátos stílusban: „A vadrózsafát neked ültettem, / félttem, elijeszt az erdők magánya. / Szél jár a fák között. / Háromnapnyi járőföldről innen / szemembe hordja az utakról a port.” (*Távol*)

Persze az a bizonyos keserű, mondhatni kettős játék jellemzi ezt a nemes érzelmet: „Egyre hűvösebb tavaszok jönnek. / Madár ugrál a hófoltos gyepen. / Íme két ember, akik túléltek álmaikat. / Állnak a rézsút lemenő fényben.” (*Napforduló*) A kettősség konklúziója akár

patetikus, sőt közhelyes is lehet(ne): „Nem akartál bántani senkit. / Magányosabb lettél a fáknál.” (*Úttalan*) Lehetne – ha nem mentené a kontextus – az a világ, melybe olvasztja ezt a magányt a költő, mint láva olvasztja a földet, hogy az olvadással ugyanakkor eggyé váljon vele.

Muszka Sándor *Pokoljárása* tehát az érzelmi és metafizikai lecsupaszítás poézise, könyve. Letisztultságának előzménye a *Szégyen* és az *Idegen állat*. A sajátos költői hang kialakításának egyik legfontosabb eleme a fejlődés, már-már megalkuvást nem tűrően. Könyve nem biztató; József Attilával szólva „nem emel föl”, de nem is ez a lényege. Tudja ezt a költő is (vagy mímeli tudását), ezt lehet látni a könyv utolsó, *A folyón* című versében: „Megjött-e végül, akire vártunk. / Vagy jötte maga a várakozás volt. / Felidézni az elhagyott partot / meddő képzelgés.”

Virrasztás a torkolatnál I. (szén, merített papír)